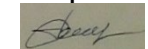

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
Факультет суспільно-гуманітарних наук та права
Кафедра історії та археології

Затверджено на засіданні кафедри історії та археології
завідувач кафедри С.І. Пачев
протокол № 1 від 02.09.2024 р.

Назва освітнього компонента <i>Обов'язковий/вибірковий</i>	Проблеми етногенезу слов'ян
Рівень вищої освіти	доктор Phd
Назва спеціальності	032 Історія та археологія
Назва освітньої програми	Історія та археологія
Рік викладання Семестр	2024-2025/ парний
Викладач	Пачев Сергій Іванович, доцент, кандидат історичних наук,
Посилання на профайл викладача	https://fsusgum.mdpu.org.ua/kafedra-istoriyi-ta-arheologiyi/sklad-kafedry-istoriyi-ta-arheologiyi/pachev-sergij-ivanovych-zaviduvach-kafedry/
Контактна інформація та комунікація (зворотний зв'язок) з викладачем	0977611284 cbmdpu@ukr.net Онлайн-консультації: через систему центру освітніх дистанційних технологій, Viber,
Сторінка освітнього компоненту на сайті ЦОДТ	https://dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=2953

АНОТАЦІЯ

Навчальний курс «Проблеми етногенезу слов'ян» є варіативним складником системи підготовки фахівців з історії та археології за ступенем освіти “**доктор філософії**”. Навчальна програма дисципліни передбачає вивчення актуального стану розробки наукової проблеми ранньої етнічної історії давніх слов'ян.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Метою викладання навчальної дисципліни «Проблеми етногенезу слов'ян» є формування у студентів системи знань, необхідних для здійснення науково-дослідної та викладацької діяльності у закладах вищої освіти, а також просвітницької діяльності серед населення.

Завданнями курсу є засвоєння необхідного для науковця-дослідника та викладача обсягу й рівня знань щодо основних проблем й закономірних процесів ранньою етнічної історії давніх слов'ян.

. - розкриття суті і механізму історичних процесів, які проходили у світовій історії, як, коли і за яких обставин формувалися цивілізації та які етапи розвитку проходять;

- з'ясування специфіки політичного та соціально-економічного розвитку кожної цивілізації у різні історичні періоди, аналізі впливу ідеологічних напрямів на ментальність, культуру, традиції народів різних цивілізацій;

- допомогти здобувачам опанувати методи й методологію наукового пошуку.

Перелік компетентностей, які набуваються під час опанування освітнього компонента

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК5. Знання відповідних стандартів, необхідних для наукової та педагогічної діяльності.

ЗК9. Здатність до роботи з джерельною базою дослідження.

Спеціальні (фахові, предметні компетентності) (ФК)

ФК1. Знання та розуміння основних історичних подій і процесів вітчизняної та світової історії;

ФК3. Знання роботи з різноманітними історичними та археологічними джерелами;

ФК7. Здатність планувати й підготовлювати різні типи занять з історичних дисциплін та уміння використання сучасних технологій навчання.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН9. Здатність застосовувати сучасні інформаційні технології у своїй науковій діяльності, організації та проведенні навчальних занять, управлінні науковими проектами тощо;

ПРН10. Здатність професійно стежити за новітніми вітчизняними та світовими науковими публікаціями, для використання їх у своїй науковій та педагогічній діяльності;

ПРН12. Здатність професійної орієнтації у політичних подіях та основних напрямках історичного розвитку світової та вітчизняної історії

ПРН13. Здатність професійного використання іноземних мов для активної співпраці та презентації результатів своїх досліджень у міжнародному науковому співтоваристві

Soft Skills, які формуються в освітньому компоненті

1. Здатність розв'язувати проблеми
2. Винахідливість
3. Критичне мислення
4. Комунікативні навички
5. Самоаналіз і саморефлексія
6. Уміння формувати власну думку та приймати рішення
7. Презентаційні навички (самопрезентація, уміння вести переговори).

КОМПЕТЕНТНОСТІ, НАПРАВЛЕНІ НА ДОСЯГНЕННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ, ЯКІ ФОРМУЮТЬСЯ В ОСВІТНЬОМУ КОМПОНЕНТІ

8. Якісна освіта
9. Мир та справедливість
10. Партнерство заради сталого розвитку

ОБСЯГ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Вид заняття	Лекція	Практичне заняття	Самостійна робота	Всього (годин, кредитів)
Кількість годин Денна форма	30	14	76	120 / 4 кр.
Кількість годин Заочна форма	30	14	76	120 / 4 кр.

Підсумковий контроль – залік

ПОЛІТИКА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

У ході навчальних занять заохочується: активне залучення здобувачів до процесу розгляду, обговорення, виконання практико-орієнтованих завдань; формування творчого простору задля вдосконалення практичних навичок і вмінь роботи з історичними та історіографічними джерелами й розвитку світоглядної свідомості історичного мислення. При цьому, пріоритетним є дотримання студентоцентрованого підходу та врахування, при оцінюванні, пізнавальної активності й креативності здобувачів.

Завдання викладач надає наприкінці заняття, а також висвітлює на сторінці Центру дистанційних освітніх технологій.

При опануванні курсу необхідним є дотримання принципів академічної доброчесності. Виконання робіт здобувачами має бути оригінальним, з власними елементами дослідницького мислення. Відсутність посилань на використані джерела, компіляція, фабрикування джерел, списування (в т.ч. із використанням мобільних девайсів), втручання в роботу інших здобувачів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності є підставою незарахування роботи викладачем. У разі наявності плагіату в будь-яких видах робіт здобувач повинен повторно виконати роботу. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн тестування (наприклад, сервіс Центру дистанційних освітніх технологій).

Здобувачі вищої освіти можуть брати участь у Проєкті сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP) <https://nuwm.edu.ua/sp/akademichnadobrochesnistj>

Здобувачі мають право на визнання результатів навчання, отриманих в неформальній освіті.

Освітній процес під час військового стану здійснюється у синхронно-асинхронному форматі з обов'язковим дотриманням безпекового режиму під час повітряних тривог.

СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Перелік тем	Кількість годин, денна форма				Кількість годин, заочна форма				Рекомендована література
	л	пр	ср	всього	л	пр	ср	всього	
Тема 1. Етногенез слов'ян як наукова проблема.	4	2	14	20	4	2	14	20	1-7
Тема 2. Історичні джерела дослідження процесу етногенезу слов'ян.	6	4	10	20	4	2	14	20	
Тема 3. Лінгвістичні джерела дослідження процесу етногенезу слов'ян.	6	2	12	20	6	2	12	20	
Тема 4. Археологічні джерела та використання новітніх наукових досягнень у дослідженні процесу етногенезу слов'ян.	6	2	12	20	6	2	12	20	
Тема 5. Середньовічні теорії та їхні новітні модифікації	4	2	14	20	6	4	10	20	
Тема 6. Пошуки прабатьківщини слов'ян у другій половині XX – на початку XXI ст	4	2	14	20		4	2	14	
Всього	30	14	76	120	30	14	76	120	

ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Тема 1. Етногенез слов'ян як наукова проблема.

Предмет та завдання курсу. Поняття етногенезу. Теорії етногенезу у контексті історико-гуманітарного знання. Соціально-історична концепція етногенезу. Пасіонарна теорія етногенезу. Джерельна база вивчення процесу етногенезу слов'ян. Проблема етногенезу слов'ян у викладанні слов'янознавства у вищій школі.

Тема 2. Історичні джерела дослідження процесу етногенезу слов'ян.

Історичні джерела початку та середини I тис. Візантійські письмові джерела та Письмові джерела слов'янського походження з історії процесу етногенезу слов'ян кінця I – початку II тис.

Тема 3. Лінгвістичні джерела дослідження процесу етногенезу слов'ян.

Особливості лінгвістичних джерел. Використання досягнень порівняльно-історичного мовознавства. Використання досягнень ономастики. Ареали поширення та етимологія гідронімів слов'янського походження.

Тема 4. Археологічні джерела та використання новітніх наукових досягнень у дослідженні процесу етногенезу слов'ян.

Можливості археологічної науки у вивченні процесу етногенезу слов'ян. Археологічні культури початку I тис. Археологічні культури середини I тис.: Райковецька культура, Волинцівська культура, Роменська культура. Новітні досягнення природничих наук та дослідження проблеми етногенезу слов'ян. Популяційна генетика. Ареали поширення Y-хромосомних та мт-ДНК гаплогруп у світовій популяції.

Тема 5. Середньовічні теорії та їхні новітні модифікації.

Дунайська гіпотеза. Новітні модифікації Дунайської теорії, її сучасні послідовники та критики. Теорії азійського походження слов'ян.

Тема 6. Пошуки прабатьківщини слов'ян у другій половині XX – на початку XXI ст.

Розширення джерельної бази пошуків прабатьківщини слов'ян у другій половині XX – на початку XXI ст. Нові концепції прабатьківщини та напрямків міграції слов'ян: Вісло-Одерська концепція, синтетична Одерсько-Дніпровська концепція, концепція В.В.Седова, ретроспективна концепція В.Д. Барана.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1	Написання есе 1 «Цивілізаційний аспект Празької культури»
---	---

2	Написання есе 2 «Заселення слов'янами Балканського півострова»
3	Написання есе 3 «Розселення склавинів у Дунайському регіоні»

Детальний опис завдань до самостійної роботи представлений на сайті ЦОДТ

ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Етногенез слов'ян як наукова проблема.
2. Поняття етногенезу.
3. Проблема етногенезу слов'ян у викладанні слов'янознавства у вищій школі. 2
4. Історичні джерела дослідження процесу етногенезу слов'ян..
5. Історичні джерела дослідження процесу етногенезу слов'ян початку I тис.
6. Історичні джерела дослідження процесу етногенезу слов'ян середини I тис.
7. Історичні джерела дослідження процесу етногенезу слов'ян кінця I тис. 4
8. Використання досягнень порівняльно-історичного мовознавства.
9. Використання досягнень ономастики.
10. Празька культура
11. Пеньківська культура
12. Райковецька культура.
13. Волинцівська культура.
14. Роменська культура.
15. Дунайська гіпотеза.
16. Теорії азійського походження слов'ян.
17. Вісло-Одерська концепція.
18. Концепція В.В. Седова
19. Концепція В.Д. Барана
20. Теорії етногенезу у контексті історико-гуманітарного знання.
21. Соціально-історична концепція етногенезу.
22. Пасіонарна теорія етногенезу.
23. Візантійські письмові джерела.
24. Письмові джерела слов'янського походження.
25. Ареали поширення гідронімів слов'янського походження.
26. Етимологія гідронімів слов'янського походження.

27. Y-хромосомні групи у світовій популяції.

28. Міграції популяцій на основі аналізу мтДНК.

29. Сучасна критика Дунайської теорії.

30. Прабатьківщина слов'ян та напрямки міграції слов'ян згідно Одерсько-Дніпровській концепції.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Програмні результати навчання	Методи навчання	Форми й засоби оцінювання
ПРН9. Здатність застосовувати сучасні інформаційні технології у своїй науковій діяльності, організації та проведенні навчальних занять, управлінні науковими проектами тощо;	Лекція з проблемним викладом. Пояснення, опрацювання наукових досліджень, аналітичний метод, синтетичний метод, навчальні дискусії, створення ситуацій пізнавальної новизни, самостійна робота здобувачів тощо.	Поточний контроль: практичний контроль (виконання практико-орієнтованих завдань, аналіз відео). Підсумковий контроль: залік (письмова робота).
ПРН10. Здатність професійно стежити за новітніми вітчизняними та світовими науковими публікаціями, для використання їх у своїй науковій та педагогічній діяльності;	Пояснення, семінар з проблемним викладом, аналіз джерел, створення ситуації зацікавленості, частково-пошуковий метод, виконання індивідуальних навчальних завдань, самостійна робота здобувачів.	Поточний контроль: практичний контроль (виконання практико-орієнтованих завдань, аналіз відео). Підсумковий контроль: залік (письмова робота).
ПРН12. Здатність професійної орієнтації у політичних подіях та основних напрямках історичного розвитку світової та вітчизняної історії	Лекція з проблемним викладом. Пояснення, аналітичний метод, метод компаративістики, аналітичний метод, синтетичний метод, навчальні дискусії, створення ситуацій пізнавальної новизни, самостійна робота здобувачів тощо.	Поточний контроль: практичний контроль (виконання практико-орієнтованих завдань, аналіз методологічної бази). Підсумковий контроль: залік (письмова робота).
ПРН13. Здатність професійного використання	Пояснення, семінар з проблемним викладом, аналіз джерел, створення ситуації	Поточний контроль: практичний контроль (виконання практико-

іноземних мов для активної співпраці та презентації результатів своїх досліджень у міжнародному науковому співтовариству	зацікавленості, частково-пошуковий метод, виконання індивідуальних навчальних завдань, самостійна робота здобувачів.	орієнтованих завдань, аналіз відео). Підсумковий контроль: залік (письмова робота).
--	--	---

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДНО ДО ФОРМ І ВИДІВ КОНТРОЛЮ

Оцінювання результатів навчання здійснюється відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в МДПУ імені Богдана Хмельницького» <https://mdpu.org.ua/universitet/informatsiya-shho-pidlyagaye-oprilyudnennyu/dokumenti-vishhogo-navchalnogo-zaklad/polozhennya-z-organizatsiyi-osvitnogo-p/> та «Положення про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у МДПУ імені Богдана Хмельницького» <https://mdpu.org.ua/universitet/informatsiya-shho-pidlyagaye-oprilyudnennyu/dokumenti-vishhogo-navchalnogo-zaklad/polozhennya-z-organizatsiyi-osvitnogo-p/>.

Бально-накопичувальна система оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з кожного освітнього компонента містить поточний, підсумковий контроль знань та оцінювання самостійної роботи. Робота здобувачів на навчальних заняттях оцінюється за видами навчальної діяльності. Максимальна сумарна кількість балів при оцінюванні роботи здобувачів на навчальних заняттях складає 30 балів. Самостійна робота є видом навчальної діяльності здобувача, яка підлягає оцінюванню. Викладач визначає види самостійної роботи здобувачам. Максимальна сумарна кількість балів при оцінюванні самостійної роботи здобувачів складає 30 балів.

Підсумковий контроль знань – вид контролю, який проводиться наприкінці навчального семестру у формі екзамену, заліку/диференційного заліку.

Загальний бал (ЗБ) з освітнього компонента складається з суми балів, отриманих за навчальну, самостійну роботу та підсумковий контроль знань.

Якщо освітнім компонентом передбачено виконання курсової роботи (КР), загальний бал рахується за формулою: $ЗБ = (ЗБ\text{ ОК} + КР) / 2$, де ЗБ ОК = 100 балів; КР = 100 балів.

Якщо освітнім компонентом передбачено проходження навчальної практики (НП), загальний бал (ЗБ) рахується за формулою: $ЗБ = (ЗБ\text{ ОК} + НП) / 2$, де ЗБ ОК = 100 балів; НП = 100 балів.

Якщо освітнім компонентом передбачено виконання курсової роботи та проходження навчальної практики, загальний бал (ЗБ) рахується за формулою: $ЗБ = (ЗБ\text{ ОК} + КР + НП) / 3$, де ЗБ ОК = 100 балів; КР = 100 балів; НП = 100 балів.

	Бально-накопичувальна система здобувача з освітнього компонента
--	--

Види навчальної діяльності здобувача, які підлягають оцінюванню	Змістовна тема 1. Т1.-Т6.	
	Робота на навчальних заняттях (максимальний сумарний бал – 30):	
	Підбір і розробка різних видів завдань на розвиток навичок та умінь з кожного виду діяльності та проведення їх на практичному занятті.	10
	Підготовка презентації.	10
	Моделювання й розробка структурно-логічних схем.	10
	Самостійна робота здобувача (максимальний сумарний бал – 30):	
	Есе 1.	10
	Есе 2.	10
	Есе 3.	10
	Підсумковий контроль: залік (максимальний бал – 40)	
Загальний бал (максимальний бал – 100)		

ОЦІНЮВАННЯ ВИДІВ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Вид діяльності	Критерії оцінювання
Підбір і розробка різних видів завдань на розвиток навичок та умінь з кожного виду діяльності та	<p>Максимально 10 балів:</p> <p>10 балів – завдання виконанні відмінно, відповідають сучасним методичним вимогам і мають чітку мету для кожного виду діяльності; використання інтерактивних та інноваційних завдань сприяє належному аналізу.</p> <p>8-9 балів – завдання виконанні добре, відповідають методичним вимогам, але не всі</p>

<p>проведення їх на практичному занятті.</p>	<p>завдання інтерактивні або диференційовані; завдання ефективні для розвитку навичок, але вимагають певної корекції.</p> <p>7-5 балів – завдання виконанні задовільно, на посередньому рівні, без врахування усіх необхідних елементів.</p> <p>4-1 бал – виконано недостатньо завдань, котрі не відповідають поставленим цілям, або ж не розкривають всі види діяльності; відсутність інтерактивності або інноваційних підходів, не вміння провести їх на практичному занятті.</p> <p>0 балів – відсутність виконаних завдань, або ж вони не відповідають встановленим вимогам.</p>
<p>Підготовка презентації.</p>	<p>Максимально 10 балів:</p> <p>10 балів – у поданій презентації завдання відбито глибоке розуміння та усвідомлення навчального матеріалу; використано новаторські, творчі ідеї та методика.</p> <p>8-9 балів – подана презентація показує добре усвідомлення теми, але можуть бути деякі неточності або упущення; присутні креативні елементи, проте їхня новизна не так виразно демонструє знання сутності предмету.</p> <p>7-5 балів – подана презентація завдання демонструє деяке розуміння теми, але має серйозні прогалини.</p> <p>4-1 бал – подана презентація завдання не відповідає основним вимогам і стандартам; відсутні будь-які елементи креативності; матеріал подається стандартно; інформація викладена не зрозуміло.</p> <p>0 балів – презентацію не надано, або ж вона не містить жодної змістовної інформації.</p>
<p>Моделювання й розробка структурно-логічних схем.</p>	<p>Максимально 10 балів:</p> <p>10 балів – завдання виконано відмінно; відслідковується повнота та розуміння навчального матеріалу; моделювання основних складових теми здійснено належним чином. Здобувач демонструє навички ефективної й аргументованої розробки структурно-логічних схем.</p> <p>8-9 балів – завдання виконані добре, але не в повній мірі. У ході виконання завдання допускалися певні помилки. Моделювання здійснено не в повному обсязі. Здобувач демонструє певним чином обґрунтовані розробки структурно-логічних схем.</p> <p>7-5 балів – завдання виконані задовільно, без належного розуміння й креативного підходу.</p>

	<p>У ході моделювання допускалися помилки. Здобувач демонструє деякі розробки структурно-логічних схем.</p> <p>4-1 бал – завдання виконані неповно, на низькому рівні з помилками, очевидне поверхове розуміння теми. Здобувач демонструє незначні розробки структурно-логічних схем.</p> <p>0 балів – завдання не виконано або наданий матеріал не відповідає вимогам.</p>
Есе 1.	<p>Максимально 10 балів:</p> <p>10 балів – завдання виконано на відмінно; всебічно продемонстровано сучасну методологію й належне розуміння теми.</p> <p>8-9 балів – завдання виконано добре; певним чином продемонстровано сучасну методологію й деяке розуміння теми.</p> <p>7-5 балів – завдання виконано задовільно; сучасну методологію та розуміння теми посередньо.</p> <p>4-1 бал – завдання виконано недостатньо; розуміння теми виявлено слабко.</p> <p>0 балів – відсутність виконаних завдань, або ж вони не відповідають встановленим вимогам.</p>
Есе 2.	<p>Максимально 10 балів:</p> <p>10 балів – завдання виконано відмінно, відповідає сучасній методології; використання новітньої історіографії сприяє належному аналізу теми.</p> <p>8-9 балів – завдання виконано добре, загалом відповідає сучасній історіософській методології, але не всі чинники обґрунтовано належним чином.</p> <p>7-5 балів – завдання виконано задовільно, на посередньому рівні, без врахування усіх чинників.</p> <p>4-1 бал – завдання виконано недостатньо; характер чинників висвітлено слабко.</p> <p>0 балів – відсутність виконаних завдань, або ж вони не відповідають встановленим вимогам.</p>
Есе 3.	<p>Максимально 10 балів:</p> <p>10 балів – завдання виконано відмінно; відповідає сучасній методології; характеристику теми здійснено належним чином.</p> <p>8-9 балів – завдання виконано добре, але не в повній мірі; здійснено не в повному обсязі.</p> <p>7-5 балів – завдання виконано задовільно, без належного розуміння й креативного підходу. Допускалися певні помилки.</p>

	<p>4-1 бал – завдання виконано неповно, з упущеннями й помилками; характеристику здійснено поверхово.</p> <p>0 балів – завдання не виконано або наданий матеріал не відповідає вимогам.</p>
--	---

Підсумковим контролем на освітньому компоненті є усний **залік**, на його складання надається 40 балів. Залік включає 2 теоретичні питання (максимально по 10 балів за кожне), та 10 тестових завдань (по 2 бали за вірну відповідь) з усіх тем, які входять до програми освітнього компоненту.

Критерії оцінювання підсумкового контролю:

Характеристика критеріїв оцінювання знань	Якісна шкала	Оцінювання теоретичного питання, практичного завдання	За 40 бальною шкалою
<p>Високий рівень Характеризується глибокими, міцними, узагальненими, системними знаннями – з предмета, уміннями застосувати знання, творча, навчальна діяльність має дослідницький характер, позначена уміннями самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особистісну позицію.</p>	відмінно	9-10	36-40
<p>Значний рівень Характеризується глибокими і міцними знаннями – з предмета, уміннями застосувати знання, творча, навчальна діяльність має частково дослідницький характер, позначена уміннями самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особистісну позицію.</p>	добре	8	33-35
<p>Достатній рівень Характеризується знаннями суттєвих ознак, понять, явищ, закономірностей, зв'язків між ними. Студент самостійно засвоює знання у стандартних ситуаціях,</p>	добре	6-7	30-32

володіє розумовими операціями (аналізом, синтезом, узагальненням, порівнянням, абстрагуванням), уміє робити висновки, виправляти допущені помилки.			
Середній рівень Знання неповні, поверхневі. Студент відновлює основний навчальний матеріал, але недостатньо осмислено, не вміє самостійно аналізувати, робити висновки. Здатний вирішувати завдання за зразком. Володіє елементарними вміннями навчальної діяльності.	задовільно	5	27-29
Початковий рівень Відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, обумовлюється початковим уявленням про предмет вивчення.	задовільно	3-4	24-26
Незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння застосувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач.	Не зараховано (з можливістю повторного складання)	2-3	21-23
Незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння орієнтуватись при виконанні практичних задач, незнання основних фундаментальних положень	Не зараховано (з обов'язковим повторним вивченням освітнього компонента)	0-1	1-20

Оцінювання результатів навчання в Університеті здійснюється відповідно до 100-бальної шкали:

Сума балів за	Оцінк	Оцінка за національною шкалою
---------------	-------	-------------------------------

всі види навчальної діяльності	а ECTS	для екзамену, курсової роботи, практики, диференційованого заліку	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C	добре	
64-73	D	задовільно	
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ПОРЯДОК ВИЗНАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ, ОТРИМАНИХ В НЕФОРМАЛЬНІЙ ОСВІТІ

Здобувачі вищої освіти мають право на визнання результатів навчання, отриманих в неформальній освіті. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, регулюється Положенням про порядок визнання результатів навчання у процесі неформальної освіти в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького <http://surl.li/lgwzd>

Викладач надає здобувачам актуальну інформацію про підвищення рівня професійної підготовки та можливе перезарахування результатів, отриманих у неформальній освіті. Такі рекомендації надаються здобувачам на сторінках освітніх компонентів на ЦОДТ, а також в telegram-групах.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Абашина Н. С., Козак Д. Н., Синиця Є. В., Терпиловський Р. В. Давні слов'яни. Археологія та історія: навчальний посібник. К.: «Стародавній Світ», 2012. 366 с.
2. Баран В.Д., Козак Д.Н., Терпиловський Р.В. Походження слов'ян. К.,1991. 139 с.
3. Баран В. Д. Давні слов'яни. К: Альтернативи, 1998. 336 с.

ДОПОМІЖНА

4. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст.). К.:Либідь,2001. 632 с
5. Макарчук С. А. Український етнос. Виникнення та історичний розвиток. Київ, 1992.
6. Макарчук С. А. Етнічна історія України: Навчальний посібник. Київ, 2008.
7. Пачев С.І., Мільчев В.І., Мельник О.О. Проблеми викладання історії зарубіжних слов'янських народів у вищій школі. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Історико-філософська серія*. Випуск 1. Мелітополь, 2001. С.87–90.
8. Петров Н. Походження слов'ян. К.:Наук.думка, 1972. 236с
9. Проблемы этногенеза славян. К.: Наук. думка, 1978. 143 с.
10. Славяне Юго-Восточной Европы в предгосударственный период / В. Д. Баран [и др.]; Академия Наук Украинской ССР. Киев: Наук. Думка, 1990. 484, [2] с. : ил.
11. Хрестоматія з історії західних та південних слов'ян (Давня доба, Середньовіччя). Навч. посібник / упоряд. В. І. Яровий, С. М. Мотрук, В.П. Шумило та ін.; за ред. В. І. Ярового. К.: Либідь, 2011. 416 с.

Електронні ресурси

1. Бібліотека ім. В. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Бібліотека ім. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка. URL: <http://lib-gw.univ.kiev.ua/>
3. Електронний каталог бібліотеки МДПУ імені Богдана Хмельницького. URL: <http://ver.mdpu.org.ua>
4. Методологія науки – Fajr. URL: sites.google.com/site/fajrru/Home/scientific

Публікації з освітнього компонента викладачів освітньої програми, з якими можна ознайомитися в репозиторії <http://eprints.mdpu.org.ua> та у вільному доступі у мережі Інтернет:

1. Баган О. *Rossica: російська цивілізація в історіософських інтерпретаціях: нариси*. Відп. ред. **Олександр Ситник**. Мелітополь-Тернопіль: Науково-дослідний центр імені Дмитра Донцова; ТОВ «Видавництво Крила», 2022. 128 с.
2. Ситник О. Археологічна культура Кукутень-Трипілля: цивілізаційний вимір - *Cultura "Cucuteni-Tripolie": aspectul civilizațional Archaeological culture of Cucutene-Tripoli: civilization aspect. Relații Româno-Ucrainene. Istorie și contemporaneitate - Румунсько-Українські відносини. Історія та сучасність*. Satu Mare: Editura Muzeului Sătmărean, 2021. С. 11–26.
3. Пачев С.І., Мільчев В.І., Мельник О.О. Проблеми викладання історії зарубіжних слов'янських народів у вищій школі. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Історико-філософська серія*. Випуск 1. Мелітополь, 2001. С.87–90.